

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 348/2025-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek [REDACTED] a [REDACTED] zastúpenej zákonnou zástupkyňou [REDACTED], oboch právne zastúpených advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, proti postupu a uzneseniu Krajského súdu v Prešove č. k. 19CoP/24/2025-896 z 24. apríla 2025 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľiek a skutkové okolnosti prípadu

1. Sťažovateľky sa ústavnou sťažnosťou doručенou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 6. júna 2025 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na rešpektovanie rodinného a súkromného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) označeným v záhlaví tohto rozhodnutia a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu. Osobitne sa maloletá sťažovateľka domáha aj vyslovenia porušenia základného práva na ochranu detí podľa čl. 41 ods. 1 ústavy a práva na ochranu pred svojvoľným zasahovaním do súkromného života podľa čl. 16 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa. Sťažovateľky navrhujú napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a priznať im náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom. Ústavná sťažnosť obsahuje taktiež návrh sťažovateľiek na odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia podľa § 129 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) až do rozhodnutia ústavného súdu o ich ústavnej sťažnosti.

2. Z ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľka v 1. rade je matkou maloletej [REDAKOVANÉ] (ďalej len „maloletá sťažovateľka“) pochádzajúcej z partnerského vzťahu s [REDAKOVANÉ] (ďalej len „otec maloletej“), ktorý je občanom Francúzskej republiky.

3. Návrhom doručeným Mestskému súdu Košice (ďalej len „mestský súd“) 29. apríla 2024 sa otec domáhal nariadenia návratu maloletej sťažovateľky do krajiny jej obvyklého pobytu – Českej republiky – tvrdiac, že sťažovateľka v 1. rade premiestnila maloletú na Slovensko 25. januára 2024 neoprávnene, teda bez jeho súhlasu i vedomia, a to aj napriek tomu, že rozhodnutím príslušného českého súdu bolo sťažovateľke v 1. rade uložené zdržať sa vycestovania s maloletou mimo územia Českej republiky bez písomného súhlasu otca.

4. Mestský súd návrhu otca vyhovel a uznesením č. k. 78P/61/2024-561 zo 4. decembra 2024 (ďalej len „uznesenie mestského súdu“) nariadil návrat maloletej sťažovateľky do krajiny jej obvyklého pobytu – Českej republiky – a sťažovateľke v 1. rade nariadil zabezpečiť návrat dieťaťa v lehote 3 dní od nadobudnutia právoplatnosti uznesenia. Určil, že ak si sťažovateľka v 1. rade svoju povinnosť nesplní a maloleté dieťa do krajiny jeho obvyklého pobytu nevráti, otec je oprávnený po uplynutí stanovenej lehoty maloletú na tento účel prevziať.

4.1. Mestský súd v prejednávanej veci, aplikujúc Dohovor o občianskych aspektoch medzinárodných únosov detí [publikovaný v Zbierke zákonov pod č. 119/2001 Z. z. (ďalej len „Haagsky dohovor“)], Nariadenie Rady (EÚ) 2019/1111 z 25. júna 2019 o právomoci a uznávaní a výkone rozhodnutí v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností a o medzinárodných únosoch detí (ďalej len „nariadenie“) a § 123 a nasl. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“), dospel k záveru, že obvyklým pobytom maloletej sťažovateľky je Česká republika, kde sa maloletá narodila a so sťažovateľkou žila až do jej neoprávneného premiestnenia na územie Slovenska. Maloletá bola v Českej republike prihlásená na trvalý pobyt, bola evidovaná v zdravotnom systéme Českej republiky a navštevovala tam detský klub. Rovnako tak všetky aktivity sťažovateľky v 1. rade, ako aj jej podnikateľská činnosť boli orientované na Českú republiku, kde sťažovateľka v 1. rade vlastní viaceré nehnuteľnosti, pričom aj autá, ktoré užíva sú evidované v Českej republike. Podľa mestského súdu sťažovateľka v 1. rade neoprávnene, t. j. bez jednoznačného a nespochybniteľného súhlasu otca, premiestnila maloletú z krajiny jej obvyklého pobytu na územie Slovenska. Toto konanie sťažovateľky v 1. rade vykazuje podľa mestského súdu všetky znaky medzinárodného únosu.

4.2. Súčasne sa mestský súd zaoberal existenciou výnimiek pre nenariadenie návratu maloletej sťažovateľky podľa čl. 13 Haagskeho dohovoru, pričom dospel k záveru, že tieto dané neboli. Na základe výsledkov vykonaného dokazovania mal totiž preukázané, že otec svoje opatrovnícke právo k maloletej vykonával a s premiestnením maloletej mimo Českej republiky sa nezmieril. Nebol teda daný dôvod na aplikáciu výnimky podľa čl. 13 písm. a) Haagskeho dohovoru. Rovnako nebolo preukázané, že by návrat vystavil maloletú fyzickej alebo duševnej ujme alebo ju inak priviedol do neznesiteľnej situácie, teda nebol daný dôvod na nenariadenie návratu ani podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru. K sťažovateľkou v 1. rade predloženým lekárske správam mestský súd uviedol, že ich nepovažuje za relevantný dôkaz, pretože vyšetrenia maloletej a sťažovateľky v 1. rade sa uskutočňovali bez participácie otca.

5. Na základe odvolaní sťažovateľky v 1. rade a otca krajský súd napadnutým uznesením potvrdil uznesenie mestského súdu podľa § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) v spojení s § 2 ods. 1 CMP ako vecne správne a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

5.1. V celom rozsahu sa stotožnil so záverom mestského súdu, že krajinou obvyklého pobytu maloletej je Česká republika. Zhodne s mestským súdom konštatoval, že sťažovateľka v 1. rade premiestnila maloleté dieťa neoprávnene, teda bez nesporného a zrozumiteľného súhlasu otca. Následné kroky sťažovateľky v 1. rade v podobe začleňovania dieťaťa do nového prostredia zmenou detského lekára, starostlivosťou poskytovanou dieťaťu v predškolskom zariadení, na tomto fakte nemôžu nič zmeniť. Doklady, ktoré sťažovateľka v 1. rade predložila (psychologické správy, rôzne vyjadrenia a čestné vyhlásenia svedkov o interakcii medzi maloletou a jej otcom), boli vyhotovené až po neoprávnenom premiestnení dieťaťa na územie Slovenskej republiky. V tejto súvislosti odvolací súd pripomenul prebiehajúce poručenské konanie vedené príslušným českým súdom, v rámci ktorého budú posudzované všetky relevantné aspekty týkajúce sa úpravy rodičovských práv a povinností k maloletej sťažovateľke. K tvrdeniu sťažovateľky v 1. rade o existencii výnimiek pre nenariadenie návratu maloletej podľa čl. 13 Haagskeho dohovoru odvolací súd jednoznačne konštatoval, že sťažovateľka v 1. rade v konaní nepreukázala, že návrat by maloleté dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo by ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie. V konaní neboli preukázané žiadne skutočnosti, ktoré by mohli eliminovať nariadenie návratu maloletej z dôvodu nevhodného výchovného prostredia, prípadne iného zlého zaobchádzania.

II.

Argumentácia sťažovateľiek

6. Sťažovateľky v ústavnej sťažnosti poukazujú na v konaní predložené lekárske správy a vyjadrenie komisára pre deti, ktoré preukazujú, že nariadenie návratu by pre maloletú predstavovalo vážne ohrozenie jej zdravého vývinu a narušenie emočnej stability. Napriek tomu, že sťažovateľka v 1. rade jednoznačne preukázala dôvody na nenariadenie návratu maloletej v zmysle čl. 13 písm. b) v spojení s čl. 20 Haagskeho dohovoru, odvolací súd, ako aj súd prvej inštancie tieto skutočnosti nezohľadnili, ignorujúc najlepší záujem maloletej, ktorá má dekompenzovaný psychický stav prejavujúci sa úzkosťou, nočnými morami, pomočovaním, poruchami reči, regresiou vo vývine, nočným škripaním zubov, nechutenstvom a extrémne zvýraznenou separačnou úzkosťou. Práve sťažovateľka v 1. rade je pre maloletú primárnou vzťahovou osobou, na ktorú je silne citovo naviazaná. Za podstatnú považujú okolnosť, že maloletá ■■■■■ otca odmieta a nechce sa s ním stretávať, pričom otec neovláda slovenský jazyk a s maloletou teda nie je schopný komunikovať v jazyku, ktorému ona rozumie. V tomto smere poukazujú na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), konkrétne jeho rozsudky vo veci Neulinger a Shuruk proti Švajčiarsku zo 6. júla 2010, vo veci F. D. a H. C. proti Portugalsku zo 7. januára 2025 a vo veci Severe proti Rakúsku z 21. septembra 2017. Vytýkajú konajúcim súdom, že predložené dôkazy nepovažovali za objektívne a relevantné a zároveň odmietli v konaní nariadiť znalecké dokazovanie. Vykonané dokazovanie pritom preukázalo, že sťažovateľka v 1. rade nemá k Českej republike žiaden špecifický vzťah, na základe ktorého by ju bolo možné nútiť k tomu, aby sa tam vrátila. Sťažovateľka v 1. rade súčasne poukázala

na agresívne správanie otca, ktorý bol v Českej republike trikrát obvinený z trestného činu ublíženia na zdraví a výtržníctva. Zastávajú názor, že ak odvolací súd odobril postup súdu prvej inštancie, ktorý nevykonal navrhované dôkazy a neprihliadol ani na tie predložené sťažovateľkou v 1. rade a tieto pochybenia sám nenapravil, zasiahol tým do ich práva na spravodlivé súdne konanie. Osobitne prejavom arbitrárnosti postupu súdu prvej inštancie, ktorý bol následne aprobovaný odvolacím súdom, je konštatovanie, že dôkazné bremeno vzťahujúce sa na existenciu skutočností predpokladaných v čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru je povinný znášať ten, kto sa nariadeniu návratu dieťaťa bráni. Rozporujú taktiež záver konajúcich súdov, ktoré ustálili Českú republiku ako krajinu obvyklého pobytu maloletej sťažovateľky. Vzhľadom na útlý vek maloletej je totiž krajinou jej obvyklého pobytu tá krajina, v ktorej sa zdržiava jej matka – sťažovateľka v 1. rade, teda osoba ktorá zabezpečuje o ňu osobnú starostlivosť. Uvedené vyplýva z rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) vo veci C-111/17 PPU z 8. júna 2017. V konaní pritom bolo nesporne preukázané, že sťažovateľka sa aj s maloletou pravidelne zdržiavala tak na území Slovenskej republiky, ako aj na území Českej republiky. Závery konajúcich súdov týkajúce sa obvyklého pobytu maloletej majú za následok porušenie ich práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru. Napadnuté uznesenie krajského súdu sťažovateľky hodnotia ako nedostatočne odôvodnené a nepresvedčivé.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstata ústavnej sťažnosti spočíva v namietanom porušení označených práv sťažovateľiek podľa ústavy, dohovoru a Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým uznesením a postupom krajského súdu v konaní o nariadení návratu maloletej sťažovateľky do krajiny jej obvyklého pobytu.

III.1. Princípy vyplývajúce z judikatúry ústavného súdu a ESĽP:

8. Ústavný súd v zhode s judikatúrou ESĽP v prvom rade poznamenáva, že vzájomná prítomnosť rodiča a dieťaťa predstavuje základný prvok rodinného života, ktorý je chránený čl. 8 dohovoru (pozri rozsudky ESĽP Monory proti Rumunsku a Maďarsku z 5. 4. 2005, sťažnosť č. 71099/01, Iosub Caras proti Rumunsku z 27. 7. 2006, sťažnosť č. 7198/04).

9. V citlivej oblasti rodinných vzťahov je štát nielen povinný zdržať sa opatrení, ktoré by bránili efektívnemu výkonu práva na rodinný život, ale v závislosti od okolností každého prípadu by mal prijať pozitívne opatrenia na zabezpečenie účinného výkonu takýchto práv. V tejto oblasti je rozhodujúce, či bola dosiahnutá spravodlivá rovnováha medzi príslušnými protichodnými záujmami – záujmami dieťaťa, dvoch rodičov a verejného poriadku – v rámci miery voľnej úvahy, ktorú štáty v takýchto záležitostiach majú (pozri rozsudok Maumousseau a Washington proti Francúzsku zo 6. 12. 2007, sťažnosť č. 39388/05), majú však na pamäti, že prvoradým hľadiskom a centrom úvah musí byť najlepší záujem dieťaťa (pozri Gnahoré proti Francúzsku, sťažnosť č. 40031/98, bod 59).

10. K naplneniu tohto účelu Haagsky dohovor vychádza z vyvrátiteľnej domnienky, že najlepším záujmom dieťaťa je pri jeho neoprávnenom premiestnení alebo zadržovaní urýchlené obnovenie statusu *quo ante*, teda zaistenie promptného návratu dieťaťa do krajiny jeho obvyklého pobytu (keďže miestom obvyklého pobytu dieťaťa je miesto, kde má dieťa rodinné, sociálne, osobnostné

a kultúrne zázemie a väzby), aby sa zamedzilo tomu, že faktická situácia, ktorá bola pôvodne protiprávna, bude z právneho hľadiska zhojená, a aby o otázkach rodičovskej starostlivosti rozhodovali príslušné súdy v mieste obvyklého bydliska dieťaťa v súlade s čl. 19 Haagskeho dohovoru (už citovaný Maumousseau a Washington proti Francúzsku, body 69 až 83 alebo tiež I. ÚS 254/2022). Výnimku predstavujú prípady, na ktoré pamätá čl. 12, čl. 13 a čl. 20 Haagskeho dohovoru.

11. Inherentnou súčasťou najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa je totiž jeho právo na to, aby nebolo odtrhnuté od jedného rodiča a zadržované druhým rodičom, ktorý sa domnieva, že jeho práva majú väčšiu váhu než práva dotknutého dieťaťa. Dieťa nemôže byť považované za vlastníctvo rodičov, ale musí byť k nemu pristupované ako k jednotlivcovi s vlastnými právami a potrebami (už citovaný rozsudok Maumousseau a Washington proti Francúzsku, bod 68). Spory či nezhody medzi rodičmi nie je možné riešiť tým, že jeden z rodičov bez vedomia a súhlasu druhého rodiča, resp. akéhokoľvek právoplatného rozhodnutia súdu odíde alebo zotrúva spoločne s maloletým dieťaťom v inom štáte, než je štát obvyklého pobytu dieťaťa, a tým znemožní druhému rodičovi výkon jeho rodičovských práv. Takému konaniu nemožno priznať právnu ochranu, keďže ním dochádza k vážnemu zásahu do práv druhého rodiča, preto je žiaduce, aby následky tohto konania boli pokiaľ čo možno najrýchlejšie odstránené rozhodnutím o nariadení návratu dieťaťa do krajiny jeho obvyklého pobytu. Haagsky dohovor sleduje práve tento účel.

12. Z napísaného je zrejmé, že Haagsky dohovor nie je len technickým, hodnotovo neutrálnym právnym predpisom určujúcim prostredníctvom kolíznych noriem právomoc súdov členských štátov. Ide o právny nástroj, ktorého cieľom je bojovať proti rozmnoženiu prípadov medzinárodných únosov detí a jeho primárnym účelom je zabezpečenie ochrany najlepšieho záujmu dieťaťa a jeho hmotných práv a vzhľadom na tento účel je potrebné vykladať jeho jednotlivé ustanovenia. Najlepší záujem dieťaťa sa nezhoduje so záujmami otca alebo matky okrem prípadov, keď nevyhnutne zdieľajú určité kritériá súvisiace s individuálnou osobnosťou dieťaťa, jeho pôvodom a konkrétnou situáciou. Nemožno ich však chápať totožne bez ohľadu na to, či súd skúma žiadosť o návrat dieťaťa podľa Haagskeho dohovoru alebo rozhoduje vo veci starostlivosti o dieťa – takéto konanie totiž nie je v zásade spojené s cieľom Haagskeho dohovoru.

13. V kontexte konania o návrat dieťaťa podľa Haagskeho dohovoru, ktoré je teda odlišné od konania vo veciach starostlivosti o dieťa, musí byť pojem najlepší záujem dieťaťa posudzovaný v rámci výnimiek ustanovených v Haagskom dohovore. Tieto výnimky sa týkajú uplynutia času (článok 12), podmienok použitia dohovoru [článok 13 písm. a)] a existencie „vážneho rizika“ [článok 13 písm. b)], ako aj súladu so základnými princípmi dožadovaného štátu týkajúcimi sa ochrany ľudských práv a základných slobôd (článok 20). Túto úlohu plnia v prvom rade vnútroštátne orgány dožadovaného štátu, ktoré majú okrem iného výhodu priameho kontaktu so zúčastnenými stranami (rozhodnutie veľkého senátu ESLP vo veci X proti Lotyšsku z 26. 11. 2013, sťažnosť č. 27853/09, bod 101).

14. Priamo z čl. 8 dohovoru, ako aj zo samotného Haagskeho dohovoru ustanovujúceho výnimky z pravidla urýchleného návratu do krajiny obvyklého pobytu vyplýva, že návrat nemôže byť nariadený automaticky alebo mechanicky, ale vždy s prihliadnutím na konkrétne okolnosti danej veci.

15. Žiadosť o návrat dieťaťa do krajiny jeho obvyklého pobytu možno zamietnuť len na základe v nariadení a Haagskom dohovore striktno vymedzených výnimiek, ktorých naplnenie musí byť podložené závažnými, objektívnymi a preukázateľne existujúcimi dôvodmi sledujúcimi najlepší záujem dieťaťa (už citovaný X proti Lotyšsku, bod 97). Tieto výnimky však musia byť vykladané reštriktívne. Súdy sú však povinné reálne a explicitne sa zaoberať skutočnosťami svedčiacimi o potrebe aplikovať výnimku z nariadenia návratu a tieto skutočnosti musia byť hodnotené v rámci čl. 8 dohovoru (body 100 – 101 a 104 – 106 uvedeného rozsudku) a rozhodnutia súdov musia byť riadne odôvodnené. Dôkazné bremeno pri preukazovaní existencie výnimky z povinnosti navrátiť dieťa do miesta jeho obvyklého pobytu pritom nesie strana, ktorá s nariadením návratu nesúhlasí (rozsudok vo veci K. J. proti Poľsku z 1. 3. 2016, sťažnosť č. 30813/14, bod 64).

16. Výnimka zakotvená v čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru sa vzťahuje len na vážnu hrozbu ujmy na strane dieťaťa, nie rodiča, a týka sa len tých situácií, v ktorých nemožno od dieťaťa spravodlivo a rozumne požadovať, aby znášalo nepríjemnosti spojené s návratom do krajiny jeho obvyklého pobytu (napr. K. J. proti Poľsku, cit. vyššie, bod 64; Maumousseau a Washington proti Francúzsku, cit. vyššie, body 69 a 73). Rovnako ani samotný nesúhlas dieťaťa s návratom nevyhnutne nezakladá prekážku nariadenia jeho návratu do krajiny obvyklého pobytu (rozsudok vo veci Raw a ostatní proti Francúzsku zo 7. 3. 2013, sťažnosť č. 10131/11), pretože je predovšetkým na vnútroštátnych orgánoch, aby posúdili, či je v jednotlivých prípadoch potrebné názor dieťaťa zohľadniť; k čomu majú určitý priestor na úvahu (rozsudok vo veci Gajatani proti Švajčiarsku z 9. 9. 2014, sťažnosť č. 43730/07).

III.2. Aplikácia všeobecných princípov na konkrétny prípad sťažovateľiek:

17. Po dôkladnom posúdení dôvodov obsiahnutých v napadnutom uznesení krajského súdu (v spojení s uznesením mestského súdu) ústavný súd konštatuje ústavnú akceptovateľnosť záveru, ktorým došlo k vyhovaniu návrhu otca a nariadeniu návratu maloletej sťažovateľky.

18. Prvou námietkou sťažovateľky atakujú záver konajúcich súdov o ustálení krajiny obvyklého pobytu maloletej sťažovateľky, za ktorú bola súdmi zhodne určená Česká republika. Ústavný súd na tomto mieste poukazuje na relevantnú časť rozhodnutia odvolacieho súdu (body 50 a 51), ktorý náležite vysvetlil, že maloletá sťažovateľka sa v Českej republike narodila a žila tam prevažnú časť svojho života až do jej premiestnenia sťažovateľkou na Slovensko. Maloletá bola súčasťou zdravotného systému Českej republiky a navštevovala tam detský klub. Rovnako bolo nesporne v konaní preukázané, že sťažovateľka v 1. rade si v Českej republike založila centrum svojho života, všetky jej podnikateľské aktivity boli orientované na Českú republiku, vlastní tam nehnuteľnosti, pričom ako sama uviedla, jedna z nich má slúžiť na finančné zabezpečenie maloletej. Navyše, sťažovateľka sama uznala právomoc českých súdov na konanie vo veci starostlivosti o maloleté dieťa, keď sa so svojimi návrhmi na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletej ■■■ opakovane obrátila na Obvodný súd Praha 3, ktorý právoplatným a vykonateľným rozsudkom č. k. 60 P 161/2021-304 z 2. februára 2022 schválil rodičovskú dohodu, v zmysle ktorej bola maloletá ■■■ zverená do osobnej starostlivosti sťažovateľky a súčasne bol upravený styk otca s maloletou sťažovateľkou. Následne Obvodný súd Praha 3 vyhovel návrhu otca a rozsudkom č. k. 60 P 161/2021-1119 z 18. decembra 2023 zveril maloletú do jeho osobnej starostlivosti a sťažovateľku v 1. rade zaviazal na plnenie vyživovacej povinnosti

a upravil jej styk s maloletou. Na základe odvolania sťažovateľky v 1. rade Mestský súd v Prahe ako odvolací súd uznesením č. k. 19 Co 81/2024-1246 z 22. mája 2025 zmenil prvoinštančný rozsudok z 18. decembra 2023 tak, že jeho predbežná vykonateľnosť sa nevyslovuje. Súčasne nariadil vo veci znalecké dokazovanie znaleckým ústavom z odboru zdravotníctva, psychológie a psychiatrie.

19. Pokiaľ sťažovateľka v tejto súvislosti odkazuje na rozsudok Súdneho dvora vo veci C-111/17 PPU z 8. júna 2017, ústavný súd uvádza, že v danom rozsudku sa Súdny dvor v rámci prejudiciálneho konania zaoberal výkladom pojmu „obvyklý pobyt“ v zmysle čl. 11 ods. 1 nariadenia, teda či ide o „neoprávnené zadržiavanie“ v takej situácii, keď sa dieťa narodilo a bývalo nepretržite so svojou matkou počas viacerých mesiacov v súlade so spoločnou vôľou svojich rodičov v inom členskom štáte, ako je ten, v ktorom títo rodičia mali pred jeho narodením obvyklý pobyt. Súdny dvor v tomto rámci riešil otázku položenú vnútroštátnym súdom, či pôvodný zámer rodičov, pokiaľ ide o návrat matky spolu s dieťaťom do posledného uvedeného členského štátu, je prevažujúcim faktorom na účely záveru, že toto dieťa v ňom má obvyklý pobyt v zmysle nariadenia nezávisle od toho, že nikdy nebolo fyzicky prítomné v uvedenom členskom štáte. Navyše, zásadnou okolnosťou bol v tam posudzovanom prípade útlý vek dieťaťa, ktoré bolo vo veku dojčaťa. Už z uvedeného je zrejmé, že okolnosti v prípade sťažovateľiek sú celkom odlišné a závery predmetného rozsudku Súdneho dvora nie sú aplikovateľné na ich prejednávajúcu vec. Maloletá sťažovateľka sa totiž narodila a podstatnú časť svojho života prežila v Českej republike spolu so svojou matkou, tak ako to konštatovali všeobecné súdy. Teda záver, že Česká republika je tým miestom, ktoré vykazuje určitý stupeň začlenenia maloletej do sociálneho a rodinného prostredia a je krajinou jej obvyklého pobytu, ústavný súd považuje za ústavne udržateľný. V ústavnej sťažnosti prezentovaná argumentácia sťažovateľiek pritom vyznieva nanajvýš absurdne, pretože jej akceptovaním by v každom prípade mohol rodič – únosca tvrdiť, že obvyklý pobyt dieťaťa je viazaný na krajinu, do ktorej bolo dieťa neoprávnené premiestnené alebo v ktorej je zadržiavané výsostne iba na tom základe, že rodič – únosca v danej krajine o neho zabezpečuje starostlivosť.

20. V konaní bolo súčasne nepochybne preukázané, že maloletá bola iba na základe jednostranného rozhodnutia sťažovateľky v 1. rade vytrhnutá zo svojho sociálneho a rodinného prostredia a zázemia, v ktorom žila od svojho narodenia, pričom svojím odchodom sťažovateľka v 1. rade závažným spôsobom zasiahla do rodičovských práv otca, ktorý na premiestnenie maloletej na Slovensko neudelil súhlas. Z prezentovaných skutkových okolností sa pritom javí, že neoprávnené premiestnenie maloletej sťažovateľky na územie Slovenska bolo reakciou na rozhodnutie Obvodného súdu Praha 3 z 18. decembra 2023, ktorým bola maloletá zverená do osobnej starostlivosti otca a proti ktorému sa sťažovateľka v 1. rade odvolala. Nie menej významnou je tiež okolnosť, že sťažovateľke v 1. rade bolo rozhodnutiami českých súdov vo forme predbežného opatrenia uložené zdržať sa vycestovania s maloletou mimo územia Českej republiky bez písomného súhlasu otca opatreného notársky overeným vlastnoručným podpisom otca (uznesenie Obvodného súdu Praha 3 č. k. 60 P 161/2021-210 z 27. augusta 2024 v spojení s uznesením Mestského súdu v Prahe č. k. 19 Co 385/2024-292 z 21. októbra 2024).

21. Podstatou ďalšej námietky je tvrdenie sťažovateľiek, že konajúce súdy nesprávne posúdili dôvody na nenariadenie návratu maloletej sťažovateľky v zmysle čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru a nezohľadnili dostatočne jej najlepší záujem. Odvolávajú sa na viaceré lekárske správy,

podľa ktorých má maloletá sťažovateľka dekompenzovaný stav a trpí postraumatickou stresovou poruchou, sťažovateľka v 1. rade namieta, že návrat do Českej republiky spôsobí maloletej závažnú ujmu, keďže je silno citovo naviazaná na sťažovateľku v 1. rade ako primárnu vzťahovú osobu a akýkoľvek kontakt s jej otcom odmieta.

22. Článok 13 písm. b) Haagskeho dohovoru, na ktorý sa sťažovateľka odvolávala, pripúšťa nenariadiť návrat dieťaťa rozhodnutím súdu do krajiny obvyklého pobytu len v prípade existencie vážneho nebezpečenstva (a teda nie všeobecného, potenciálneho alebo v miere predpokladaného a logického) fyzickej alebo duševnej ujmy alebo privedenia dieťaťa do neznesiteľnej situácie (musí ísť o situáciu, ktorá má reálny potenciál ohroziť mravný vývoj dieťaťa alebo ktorá vystavuje dieťa reálnemu strádaniu po stránke nedostatku pre život nevyhnutných predpokladov – strava, ošatenie, bývanie, vzdelanie a pod.). Ústavný súd dodáva, že aj „fyzická či psychická ujma“ v zmysle tohto ustanovenia musí mať intenzitu „neznesiteľnej situácie“ (uvedené vyplýva zo zvolenej formulácie „alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie“ (II. ÚS 282/2017).

23. Konajúce súdy vykonali náležité šetrenie sťažovateľkiných tvrdení, zaoberali sa ňou predloženými dôkazmi a pri interpretácii a aplikácii čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru rešpektovali požiadavky preskúmania rodinnej situácie a náležitým spôsobom prihliadali na konkrétne okolnosti prípadu. Krajský súd (rovnako ako mestský súd) nezistil žiadne dôvody na aplikáciu výnimiek odôvodňujúcich odmietnutie nariadenia návratu maloletej sťažovateľky do miesta jej obvyklého pobytu v zmysle Haagskeho dohovoru. Zdôraznil najmä tú skutočnosť, že psychologické vyšetrenie maloletej sa realizovalo bez prítomnosti jej otca a len na základe jednostranných informácií poskytnutých sťažovateľkou v 1. rade, preto v ňom absentuje celkové posúdenie pomerov vo vzťahu k obom rodičom. Zo sťažovateľkami predložených lekárskeho správ súčasne vyplýva, že nepriaznivý úzkostný stav je u maloletej vyvolaný predovšetkým mimoriadne hostilným vzťahom medzi rodičmi a okolnosťou, že maloletá bola opakovane svedkom ich vzájomných konfliktov a incidentov, ktoré sa medzi nimi odohrali. Uvedené potvrdzujú aj závery znaleckého posudku vyhotoveného Ústrednou vojenskou nemocnicou, Vojenskou fakultnou nemocnicou v Prahe z 13. marca 2025, ktorý sťažovateľky predložili ústavnému súdu 16. júna 2025 a ktorý bol vyhotovený v rámci odvolacieho konania vedeného Mestským súdom v Prahe. Znalecký ústav jasne v záveroch posudku uviedol, že dominujúcim sa v posudzovanom prípade aktuálne javí konflikt medzi rodičmi, ktorí prenášajú na ich maloletú dcéru, a tým ovplyvňujú jej psychosociálny vývoj. Bol konštatovaný narušený vzťah maloletej sťažovateľky k jej otcovi, avšak nebolo vylúčené, že tento jej negatívny postoj môže byť spôsobený práve vplyvom sťažovateľky v 1. rade a preberaním jej postoja k otcovi. Napokon k tvrdeniu sťažovateľiek o vzniku nebezpečenstva závažnej ujmy v prípade separácie maloletej od sťažovateľky v 1. rade ústavný súd uvádza, že v dôvodoch ústavnej sťažnosti nenašiel žiadny relevantný argument, ktorý by sťažovateľke v 1. rade objektívne znemožňoval sprevádzať maloletú späť do Českej republiky a zabezpečiť tam o ňu potrebnú starostlivosť, a to aj s ohľadom na už zmienenú existenciu vytvoreného zázemia sťažovateľky v 1. rade v Českej republike, kde dlhodobo žila, pracovala a kde vlastní viaceré nehnuteľnosti.

24. Zároveň nebolo možné prehliadnuť, že výrazne narušený vzťah otca a jeho maloletej dcéry pripísali príslušné české súdy konaniu sťažovateľky v 1. rade, keďže v jeho dôsledku maloletá strávila so svojím otcom len krátke časové úseky, spravidla formou asistovaného styku. V rámci konania o výkon rozhodnutia iniciovaného otcom na príslušnom súde v Českej republike boli

sťažovateľke opakovane ukladané pokuty za viac než 120 zmarených stykov a sťažovateľka v 1. rade bola právoplatne odsúdená za marenie výkonu úradného rozhodnutia.

25. Zohľadnením všetkým okolností tohto prípadu ústavný súd zastáva názor, že konajúce súdy sa relevantne, zrozumiteľne a logicky vysporiadali so všetkými tvrdeniami, ktorými sťažovateľka v 1. rade zdôvodňovala aplikáciu výnimky z pravidla nariadenia návratu maloletej v zmysle Haagskeho dohovoru, pričom v tomto smere svoje rozhodnutia dostatočne a adekvátne zdôvodnili (bod 57 napadnutého uznesenia). Ak sťažovateľka ďalej rozporuje konštatovanie krajského súdu, že vážne nebezpečenstvo musí preukázať ten rodič, ktorý dieťa neoprávnene premiestnil a odmieta zabezpečiť jeho dobrovoľný návrat, je potrebné uviesť, že tento záver plne korešponduje s ustálenou judikatúrou ESLP (pozri napr. rozsudok vo veci K. J. proti Poľsku z 1. 3. 2016, sťažnosť č. 30813/14, bod 64).

26. Na tomto mieste je potrebné pripomenúť, že všeobecný súd v návratovom konaní rozhoduje len o nariadení alebo nenariadení navrátenia dieťaťa do miesta jeho obvyklého pobytu, t. j. o (ne)navrátení dieťaťa pod jurisdikciu príslušného štátu (IV. ÚS 647/2021). Rozhodnutie súdu o navrátení dieťaťa do miesta jeho obvyklého pobytu nie je rozhodnutím o opatrovníckych právach ani rozhodnutím o navrátení dieťaťa konkrétnej osobe, resp. rozhodnutím o oddelení dieťaťa od inej konkrétnej osoby.

27. Sťažovateľka ďalšou námietkou krajskému súdu vytýka, že odmietol jej návrh na vykonanie znaleckého dokazovania.

28. Mimosporové konanie je typické dominanciou princípu oficiality a princípu materiálnej pravdy, ktoré od súdu vyžadujú zistenie skutočného stavu veci, ktoré nie je ohraničené dôkaznou iniciatívou účastníkov konania (tzv. vyhľadávací princíp). Uvedené však neznamená povinnosť súdu vykonať akýkoľvek dôkaz, ktorý účastník mimosporového konania označí na preukázanie svojich skutkových tvrdení (§ 32 ods. 2 CMP). Odmietnutie vykonania znaleckého dokazovania bolo zo strany krajského súdu v dôvodoch napadnutého uznesenia náležite vysvetlené (bod 48 napadnutého uznesenia). Krajský súd v tejto súvislosti akcentoval účel návratového konania, aktuálne prebiehajúce konanie vo veci úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletej vedené príslušnými súdmi v Českej republike a skutočnosť, že znalecké dokazovanie už bolo nariadené Mestským súdom v Prahe v rámci odvolacieho konania. V čase vydania napadnutého uznesenia už pritom bol vyhotovený aj znalecký posudok. Z týchto dôvodov nemožno ani v tomto smere dospieť k záveru o porušení ústavných práv sťažovateľiek. Do procesu zisťovania skutkového stavu s ohľadom na (ne)vykonanie konkrétneho dôkazu nie je ústavný súd v zásade oprávnený zasahovať (s výnimkou extrémnej svojvôle pri aplikácii právnych predpisov zo strany konajúcich súdov), keďže ide o proces aplikácie jednoduchého práva (podústavného práva) a manažovanie procesu dokazovania patrí výlučne do kompetencie všeobecných súdov (obdobne IV. ÚS 647/2021).

29. V závere sa žiada zopakovať, že cieľom návratového konania upraveného Haagskym dohovorom a nariadením je takisto to, aby jeden z rodičov nemohol posilniť svoje postavenie, pokiaľ ide o opatrovnícke právo k dieťaťu tak, že sa svojím faktickým konaním vymaní z právomoci súdov, ktoré sú v zásade príslušné podľa pravidiel stanovených najmä týmto nariadením rozhodovať o rodičovských právach a povinnostiach k tomuto dieťaťu (pozri v tomto

zmysle rozsudky z 23. 12. 2009, Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, bod 49, a z 9. 10. 2014, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, bod 67).

30. Ústavný súd na základe uvedeného uzatvára, že konfrontáciou argumentácie sťažovateliek obsiahnutej v ústavnej sťažnosti s relevantnými časťami napadnutého uznesenia krajského súdu v spojení s uznesením mestského súdu považuje napadnuté uznesenie z ústavného hľadiska za udržateľné, keďže spĺňa požiadavky kladené na riadne (náležite) odôvodnené súdne rozhodnutie zodpovedajúce v konaní zistenému skutočnému stavu a vychádza z ústavne konformného výkladu a aplikácie relevantných právnych noriem.

31. V danom prípade teda nebolo zistené nič, čo by nasvedčovalo tomu, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateliek podľa ústavy a dohovoru a v prípade maloletej sťažovateľky k porušeniu jej označeného práva podľa Dohovoru o právach dieťaťa. Ústavný súd preto ich ústavnú sťažnosť odmietol v celom rozsahu ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

32. Ústavný súd zároveň nevyhovel ani návrhu sťažovateliek na odloženie vykonateľnosti napadnutého uznesenia odvolacieho súdu, keďže ich ústavnú sťažnosť odmietol v celom rozsahu z dôvodov už bližšie ozrejmených v tomto rozhodnutí. Zo systematického výkladu právnej úpravy tohto inštitútu predbežnej, resp. dočasnej ochrany totiž vyplýva (§ 131 ods. 1 zákona o ústavnom súde, pozn.), že pozitívne rozhodnutie o takomto návrhu prichádza do úvahy vtedy, ak ústavný súd prijme ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie.

33. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, neprichádzalo do úvahy rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateliek obsiahnutých v petite ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. júna 2025

Ladislav Duditš
predseda senátu